

SÜMMANÎ'NİN BİLİNMEYEN ŞİİRLERİ*

Dr. Doğan KAYA

Edebiyatımızda XIX. yüzyılda yetişmiş Erzurumlu Emrah, Sivaslı Ruhsatî, Bolulu Dertli, Kayserili Seyranî, Güneyli Dadaloğlu, Çıldırılı Şenlik, Narmanlı Sümmanî gibi... çok güçlü ozanlar vardır. Sümmanî (1862-1915) de bunlardan birisidir. Şiir gücünün yanında makamlarıyla da türkü okyanusunda yerini almıştır. Türkçeyi güzel kullanan, işlediği konuyu en güzel şekilde yansıtabilen güçlü âşıklarımızdandır. Hatta zamanla Erzurum ve civarında, adıyla yâd ettiğimiz bir âşık kolu ortaya çıkmıştır. Bu kolda yer alan âşıklar şunlardır:

Sümmanî'nin çırakları: *Şevki Çavuş, Fahri Çavuş, Ahmet Çavuş, Mevlüt.*

Şevki Çavuş'un çırağı: *Hüseyin Sümmanioğlu* ve onun çırağı; *Ömer Yazıcı.*

Fahri Çavuş'un çırağı: *Nusret Yazıcı*, onun çırakları ise: *İsrafil Taştan* ve *Ebubekir (Zamanî).*

Günümüz âşıklarının bile üzerinde etkisi olan Sümmanî, yüzlerce şiir söylemiştir. Tespit edilebilenler 1939 yılından itibaren Nesip Yağmurdereli, Mehmet Kardeş, Haşim Nezihî Okay, Abdulkadir Erkal gibi araştırmacılar tarafından kitap halinde yayımlanmıştır. Ancak Sümmanî'nin kitaplara girecek daha pek çok şiirinin olduğu kuvvetle muhtemeldir.

Nitekim biz bu çalışmada Sümmanî'nin bilinmeyen üç şiirini, tanıtacağız. Bunun yanında bilenen iki şiiri hakkında da mütalaada bulunacağız.

Sözünü ettiğimiz şiirlerden üçü, özel arşivimizdeki 23 ve 24 numaralı cönkte kayıtlıdır. İki şiir de tarafımızdan derlenmiştir.

Sözünü ettiğim şiirleri tanıtmadan önce cönkler hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır.

Cönkler, Türk halkbiliminin ve bilhassa âşık edebiyatının en önemli yazılı kaynaklarından. Cönklerde bilinen âşıkların şiirleri karşımıza çıktığı gibi, bilinmeyen ve edebiyatımızda yer almamış daha pek çok şairin şiirleri de yer almaktadır. Muhtelif kütüphanelerde, yurdun değişik yöresinde ve bazı şahısların elinde bulunan bu cönklerde âşıklarımızın pek çok şiiri, gün yüzüne çıkmayı beklemektedir.

23 numaralı cönk: Oldukça hacimli bir cönk olup 13 X 20 cm. boyutlarında ve 270 yapaktır. Yaprakları incedir. XX. yüzyılın başlarında yazılmıştır. Cönkün aslı, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı'dadır. Arşivimizde bu cönkün fotokopisi bulunmaktadır. 14., 46 ve 267. Yapraklarında cönkün yazılışı ile ilgili olarak muhtelif kayıtlar vardır.

---

* Bu çalışma 31 Mayıs-“ Haziran Günlerinde Erzurum'da düzenlenen “I. Uluslararası Âşık Sümmanî ve Âşıklık Geleneği Sempozyumu”nda bildiri olarak sunulmuş, daha sonra bildiriler kitabında yayımlanmıştır. (*I. Uluslararası Âşık Sümmanî ve Âşıklık Geleneği Sempozyumu*, Ankara, 2012, s. 25-34.)

“Bu mecmua Zile’nin Âlâ Mescid mahlesinden Kiranili Davulcuoğlu Mehmed’indir. Kimse dahil olamaz. Padişahdan ferman gelse kimse elimden alamaz efendim Rumi 1323 Milâdi 1907”

“Kaldı ki, şu mecmuaların meâlini anlamak isteyen efgendilere mâlum ola ki, başındaki altmış kanadı Zile kazası Minare-i Keyr Mahlesinden Kiranili Davulcuoğulları’ndan Kasım .... pederim Mehmet Efendi’nin yazdığı ve gayri kusuru burdan nihâyete kadar Mehmet Efendi’nin mahdumu Rıza Efendi’nin yazdıklarıdır. Bu bahse ma’lumuzun ola.

“El sahip Mehmet Efendi ve Rıza Efendi’nindir. Kimse dâhil edemez. Padişah’tan ferman gelse kimse elinden alamaz efendim”

“İş bu mecmuaları kimin yazdığını anlamak isteyenlere ma’lum olsun ki başından 60 kadarı Zile’nin Âla Mescid Mahlesinden Davulcuoğulları’ndan Mehmet Efendi’ye, 60. kanattan 542. kanada kadar Mehmet Efendi’nin oğlu Rıza Efendi’ye, 542. kanadından sonuna kadar Rıza Efendi’nin oğlu Hacı İbrahim yazmıştır. Böylece mâ’lumunuz ola. Milâdi:1947”

Cönkteki kayıtlardan anlaşıldığına göre cönk Zile Kaynaklıdır ve 1907-1947 yılları arasında muhtelif şahıslarca yazılmıştır. Yazı karakterinden anlaşıldığına göre cönk üç kişi tarafından yazılmıştır. İçinde daha çok 134 şairin 563 şiiri bulunmaktadır. Cönkte ayrıca 40 mahlassız şiir, Darname duası ve diğer dualar da kayıtlıdır. Şairlerin çoğu Alevî-Bektaşî inancına sahip olan şairlerdir.

Söz konusu şairlerin başlıcası şunlardır:

Cönkte şiirleri kayıtlı bulunan şairlerin başlıcası şunlardır: *Abdülaziz, Âcizî, Âgahîahmedî Fevzî, Ali Rıza, Ali, Ârif, Arifoğlu, Aşıkî, Aşık Mehmedî, Âşık Ömer, Baba Kemter, Bahrî, Deli Boran, Budala İsmail, Cemâl /Cemâlî, Cevâbî, Ceyhûnî, Çakerî, Dâmânî, Dedemoğlu, Deli Boran, Dertli Kalender, Derûnî, Derviş Ali, Derviş Süleyman, Devrânî, Divânî, Edna Fikrî, Emrâhî, Esrârî, Fakir Âdu, Fakir Ali, Fakir Necmî, Dertli, Fedâî, Fevzi (Feyzi), Feyzullah, Fikrî, Fuzûlî, Garip Ali, Gedâyî, GevherîGülzârî, Günahkâr Öksüz, Hamdî, Hamdullah, Haricî, Hasretî, Hatâyî, Hayrânî, Hayrî, Hikmetî, Hûbî, Hulusî, Hürremî, Hüseyin, Hüseyinî, Hüsni, İbrâhîm, İrfânî, İsmail, İzzetî, Kalender, Kamil, Katibî, Kaygusuz, Kazak Abdal, Kâzım, Kelâmî, Kemter, Kul Divâne, Kul Emîni, Kul Himmet, Kul Himmet Abdal, Kul Himmet Üstadım, Kul Mustafa, Kul Mürüvvet, Kul Pervâne, Kul Sevindik, Kul Veli, Kul Yakup, Kul Yusuf, Kurban Ali, Kurbânî, Kusurî, Lisânî, Mahir Gedâ, Mehemed, Mihrâbî, Miskin Dertli, Mir’âti, Misâli, Mustafa, Necmî, Necmî Fakir, Nesimî, Nihânî, Nizamoğlu, Noksânî, Nuri, Pehlil Birdâne, Pervâne, Pir Seyrânî, Pir Sultan Abdal, Pünhânî, Püryânî, Rıza, Rüstemî, Sadık, Sefil Ali, Sefil Edna, Sefil Haydar, Sefil Kul Yusuf, Sefil Kusûrî, Sefil Mehmet, Sefil Necmî, Sefil Sıtkı, Sefil Sultan Hürremi, Sadık, Siyahi, Süleyman, Sümmanî, Şah Hatayi, Sefil Zayıf, Seher Abdal, Sersem Abdal, Seyfi, Seyfullah, Seyrani, Seyyid Nizamoğlu, Seyyid Seyfi, Seyyid Seyfullah, Seyyid Sıdkı, Sıdk, Şemî, Tahir, TalibîTeslim Abdal, Tûrabî, Veli, Viranî Abdal, Viranî, Yakup İsmail, Yeminî, Yunus,*

ZahmîZihnî, Zühdî. Ayrıca cönkün muhtelif yerlerinde 39 adet mahlassız şiir bulunmaktadır.

Cönkün sonunda dualar (Darnâme, Cârî Duası, Çerağ Duası, Çerağı Yaktıktan Sonra okunacak dua, Suyu serperken okunacak Dua, Sofra Duası) ve Kabirde Münkir Nekir'in Suâline Cevap başlığını taşıyan nesir ifadeler yer almaktadır.

Tanıtacağımız ikinci cönkün özellikleri de şöyledir:

24 numaralı cönk: Düzenlenen tarih ve düzenleyen kişi hakkında herhangi bir bilgi yoktur. 65 yaprak ve 10,5 x 18 cm. boyutundadır. Bazı sayfalarda boşluk vardır. Cönte 37 şiir mevcuttur. Bunların dördünün sahibi bilinmemektedir. Farklı karakterleri kullanılmıştır. Yazıları okunaklıdır. Üveys ve İmam'ın "İki Şairin Demeleri" başlığında verilmiş şiir dikkat çekicidir. Cönte yer alan şiirlerin şairleri şunlardır: Arif, *Âşık Ömer, Âşık Şenlik, Âşık Yunus, Bekir, Cihani, Ruhsatî, Derviş, Derviş Yunus, Eşref, Refik, Sümmanî, Tabib, Vuslatî.*

Burada tanıtacağımız şiirlerden ilki şu özellikleri taşımaktadır.

1. Şiir

Daha önce hiçbir kaynaktan yayımlanmamış olan bu şiir¹ arşivimizdeki 23. numaralı cönte kayıtlıdır. Varak numarası: 173b-174a'dır. Şiir 8+7=15 hecelidir yani divanî şiirdir. Sümmanî;

"Cevr ü cefâ bende çoktur sana borcum ne felek"

şeklinde tek ayakla vücuda getirdiği bu şiirinde feleği konu edinmiştir. Şiir 3 dörtlüktür.

*Ey felek beni mi gördün yâd eli göremedin
Benim ile mal kazanıp çalışıp bulamadın
Üç verdinse beş vereyim ne verdin alamadın
Cevr ü cefâ bende çoktur sana borcum ne felek*

*Gâh bindirdin aşk atına gâh bindirdin piyâde
Artırdın derdimi daim cüml'âlemden ziyâde
Korkarım ki ey felek sen mahzun eden dünyada
Cevr ü cefa bende çoktur sana borcum ne felek*

*SÜMMANÎ der şu âlemde geçti ömrüm zâr ile
Kavuşmam nazlı yâre koydun bu efkâr ile
Bugün Kerbelâ günüdür cengim var ağyar ile*

¹ Mehmet Kardeş, *Meşhur Saz Şairi Âşık Sümmanî-Hayatı Sanatı ve Şiirleri*, Tortum Kalkınma Derneği Yayınları, İstanbul, 1963.

Nesip Yağmurdereli, *Sümmanî Hayatı ve Şiirleri*, İstanbul, 1939.

Haşim Nezihî Okay, *Sümmanî*, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul, 1975, s. 36

Abdulkadir Erkal, *Âşık Sümmanî Divanı*, Erzurum 2011 Dünya Üniversiteler Kış Oyunları Kültür Serisi,

Cevr ü cefa bende çoktur sana borcum ne felek

2. Şiir

Yayımlanmış kitaplarda yer almayan bu şiir 11 heceli güzellemedir. Şiiri 5. 3. 2000 tarihinde Sivaslı Âşık Alimî'den derledim. Âlimî de bu şiiri dedesi İbrahim Doğan'dan öğrenmiştir. Muhteva ve teknik yönden güzel bir şiirdir.

*Ahu gözlüm leblerinin lezzeti
Şeker midir şerbet midir bal mıdır
Ak gerdana sıra sıra dizilmiş
Zülûf müdür perçem midir tel midir*

*Karadır hilâldir o yârin kaşı
Durmadan yanıyor bağrımın başı
Gözlerimden akan didemin yaşı
Dere midir ırmak mıdır sel midir*

*Ahbap yarenimden görmedim vefa
SÜMMANÎ'yem yârla sürmedim safa
Maşuğun âşığa kıldığı cefa
Kanun mudur erkân mıdır yol mudur*

Karacaoğlan'ın da aynı döner ayakla söylediği bir şiiri vardır. Edebiyatımızda ortak ayak kullanma sıkça karşımıza çıkan bir husustur. Şairin ve ayağın gücü sonraki şairler üzerinde müessir olur, içlerinden birisi aynı ayakla yeni bir şiir söyler. Bunun yanında herhangi bir yüzyılda herhangi bir coğrafyada yaşayan âşık, diğerinden habersiz aynı ayakla bir şiir vücuda getirdiği de olur. Bunun pek çok örneği vardır. Sümmanî'nin Karacaoğlan'ın aynı ayaklı şiirinden haberdar mıdır, yoksa kendisi mi ortak ayaklı şiir söylemiştir, bunu bilemiyoruz. Ancak elimizde böyle şiiri bulunmaktadır.

Gerek Karacaoğlan'ın gerekse Sümmanî'nin şiiri aynı konudur. İlk dörtlüğün dördüncü dizesinin dışında Sümmanî'nin şiiri Karacaoğlan'ın şiirinden tamamen farklıdır. Bir diğer fark da Karacaoğlan'ın şiiri 5, Sümmanî'nin şiiri 3 dörtlüktür. Karacaoğlan'ın şiiri şu şekildedir:

*Bir çiçek açıldı Bilalözü'nde
Lale midir sümbül müdür gül müdür
Efil efil eder yârin yüzünde
Zülûf müdür perçem midir tel midir*

*Altına al giyer üstüne yekte
Al beni sevdiğim koynunda sakla*

*Kara kaş altında bir-ki üç nokta
İra midir işin midir dal midir*

*Nazlı yâr elinden bir selam geldi
Ecel şerbeti de bağrımı deldi
Kibar yâr alınına bir yağlık çaldı
Yeşil midir oflaz mıdır al mıdır*

*Ak ellere al kımalar yakarlar
Ala göze siyah sürme çekerler
Bir yiğidin sevdiğine bakarlar
Edeb midir erkan mıdır yol mudur*

*Hecine de KARAC'OĞLAN hecine
Dostum misk çalınmış siyah saçına
Süzülmüş de bir kadehin içine
Şeker midir serbet midir bal mıdır²*

(oflaz: Eflatun renkli. İra: Arap alfabesindeki (Ra) harfi. yekte: yelek.)

3. Şiir

7 Mart 2001'de, 1934'te Sivas'ın Hocabey köyünde Âşık Talip Kılıç'tan tarafımızdan derlenmiştir. Şiir, 11 heceli ve 3 dörtlüktür. "Okudum namesin dil ateşlendi" şeklinde döner ayakla başlamıştır.

*Bugün yine yârdan bir name geldi
Okudum namesin dil ateşlendi
Dedim cevabını yazım gönderim
Kalem aldım ele el ateşlendi*

*Hamdülillah o yâr ikrara gelmiş
Benim ahvalimi anlamış bilmiş
Acele gel deyi name yollamış
Gönül bahçesinde gül ateşlendi*

*SÜMMANÎ'yem yâre varmak isterim
Gonca güllerinden dermek isterim
Eğlenip yanında durmak isterim*

² Sadeddin Nüzhet Ergun, *Karacaoğlan Hayatı ve Şiirleri*, İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul, 1958, s. 171-172.

Müjgân Cumbur, *Karacaoğlan*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985, s. 60-61.

Beni firkat aldı yol ateşlendi

Edebiyatımızda aynı ayakla söylenmiş üç şaire ait üç şiir daha vardır. Bunlar *Suzanî* (Artvin, 1871-1918 veya 1871-1934)³, *Ali İzzet Özkan* (Şarkışla-Hüyük Köyü, 1902-1981)⁴, *Ömer Tozar* (Doğanşar 1954-)⁵ Ömer Tozar'ın şiirinin dörtlük

³ Suzanî:

*Yine mektup aldım gül yüzlü yarden
Alıp okur iken dil ateşlendi
Dedim cevabını yazem gönderim
Kalemim tutuştu el ateşlendi*

*Hamdülillah o yâr ikrara gelmiş
Şu benim halimden anlamış bilmiş
Bir name göndermiş yârimsin demiş
Gönül bahçesinde gül ateşlendi*

*SUZANÎ'yem yârim görmek isterim
Gonca güllerinden dermek isterim
Nazlı yâr yanına varmak isterim
Yâr aklıma düştü yol ateşlendi*
<http://www.mirbotan.com/halk-ozanlari-ve-hayatları/213796-halk-ozanlari-5.html>

⁴ Ali İzzet Özkan:

*Mektup salmış bir kuş ile yâr bana
Aldım okur iken dil ateşlendi
Hastayım gel demiş o dilber bana
Gideceğim günler yol ateşlendi
Gel gel güzelim gel gel
Gel gel sürmelim gel gel*

*Mektup kara karakura düş gördüm
Ağlamıştı gözlerinde yaş gördüm
Zarf içinde bir yaralı kuş gördüm
Arzuhalim yandı pul ateşlendi
Gel gel güzelim gel gel
Gel gel sürmelim gel gel*

*Saz elinde bir AL'İZZET gezerken
Ağlayıp da gözyaşların süzerken
Karalı mektuba cevap yazarken
Kalemi kırıldı el ateşlendi
Gel gel güzelim gel gel
Gel gel sürmelim gel gel*

<http://sarkisozleri.sitesi.web.tr/ali-izzet-ozkan/ateslendi-mektup-salmis.html>

Ömer Tozar:

*Bir name yazdım o nazlı dosta
Mektubun üstünde pul ateşlendi
Divanedir gönlüm hastadır hasta
Yüreğimde sönük kül ateşlendi*

sayısı 4, diğerlerinininki ise 3'tür. Suzanî'nin şiiri üç-beş kelime dışında yukarıda verdiğimiz metinle aynılık göstermektedir. Şurasını söyleyelim ki Sivaslı âşıkların pek çoğunun ezberinde olan "dil ateşlendi" ayaklı şiir, ittifaken Sümmanî mahlasını taşımaktadır. Şiirin üslubu da zaten Sümmanî'nin şiir üslubuna benzemektedir.

4. Şiir

Arşivimizdeki 24 numaralı cönkte kayıtlı olan bu şiir daha önce yayımlanmıştır. Ancak teknik yönden (duraksız dizeler, kelime yanlışları gibi...) hatalar vardır. Birinde olan dörtlük diğerinde yoktur. Şiirlerde anlam veremediğimiz bazı dizeler bulunmaktadır. Sümmanî gibi güçlü bir âşğın bu hataları yapmasını ihtimal dışı görüyoruz. Bunlar, şiiri cönke yazan kişilerden veya kaynak kişilerden kaynaklanmaktadır.

Söylediklerimizin daha iyi anlaşılması için her iki metni kaydetmekte fayda vardır. Söz konusu şiir, 11 heceli, 4 dörtlük ve döner ayaklı bir koşmadır. Şiirde tasavvufî aşk konusu işlenmiştir.

Önce yayımlanmış metin

*Kınamayın bizi Hakk'ı sevenler
Yağmur yağmayınca sel uyanır mı?
Gönül boş değildir aşka düşeli
Rüzgâr esmeyince dal uyanır mı*

*N'ideyim dostlarım vefasız yâri
Mevlâm her kuluna vermez bu kârı
Günbegün artmakta bülbülün zârı
Goncasız gülşende gül uyanır mı*

Doğan Kaya cönkündeki metin

*Kınamayın beni Hakk'ı sevenler
Katar düşmeyince sel uyanır mı?
Küllü boş değildir aşka düşenler
Rüzgâr esmeyince dal ırganır mı?*

.....
.....
.....
.....

*Çıkıp Tekeli'ye yayla yaylarken
Mutlu idim eşe dosta haylarken
Her seherde yâre ağıt söylerken
Ağzım kilitlendi dil ateşlendi*

*Benim yâd ellerde yârsız dolaşan
Dağı taşı sırdaş edip konuşan
Gurbet elden nazlı dosta ulaşan
Ahiri belirsiz yol ateşlendi*

*Hastayım bu elde gel bana durma
Açıp yarımı gör istersen sarma
Haberin var mıdır ey saçı sırma
ÖMER'in gezdiği çöl ateşlendi⁵*

..... *Ben dahi âşıkam Leyla'ya billah*
 ..... *Alıştı bedenim hasbetenlillah*
 ..... *İsmimde okunur harf-i Bismillah*
 ..... *Sübhan'ı zikirden kul kınanır mı*

Gönül goncasını gelüp derdiler   *SÜMMANÎ'yi buldu üçler yediler*
Rakiplerim muradına erdiler   *Edebini görüp erkân dediler*
SUMMANÎ'yi can evinden vurdular   *Âşık edip ateş ile kodular*
Böyle yaman aşka dil dayanır mı⁶   *Böyle yaman aşka dil dayanır mı*

Bir araştırmacı olarak bize düşen doğru metni ortaya koymaktır. Bu düşünceden hareketle her iki metni göz önünde tutarak şiiri şu şekilde tanzim edebiliriz:

Kınamayın beni Hakk'ı sevenler
Yağmur yağmayınca sel uyanır mı
Külli boş değildir aşka düşenler
Rüzgâr esmeyince dal ırganır mı

Ben dahi âşıkam Leyla'ya billah
Alıştı bedenim hasbetenlillah
İsmimde okunur harf-i Bismillah
Sübhan'ı zikirden kul kınanır mı

N'ideyim dostlarım vefasız yâri
Mevlâm her kuluna vermez bu kârı
Günbegün artmakta bülbülün zârı
Goncasız gülşende gül uyanır mı

SÜMMANÎ'yi buldu üçler yediler
Edebini görüp erkân dediler
Âşık edip ateş ile kodular
Böyle yaman aşka dil dayanır mı

5. Şiir

Bu şiir de 24 numaralı cönkte kayıtlıdır (Varak no: 2b-3b). Şiir 11 heceli 5 dörtlük halinde ve döner ayakla söylenmiş, öğütlemeye diyebileceğimiz bir koşmadır.

⁶ Haşim Nezihî Okay, a. g. e., s. 36.
 Abdulkadir Erkal, a. g. e., s. 218.

Önce yayımlanmış metin

*Gel gönül konma köşküne saraya
Kazanıp sefasın sürmemek de var
Bu dünya fanidir yoksula baya
İnsan bir kararda durmamak da var*

*Âlemde güvenme gençlik çağına
Gel gönül konma çürük bir budağa
Ne evlâdan güven bahçe ve bağa
Kazanıp yemişin dermemek de var*

*Âlemde mercanım la'lim var diye
Hükm ü sadakat dalım var diye
Övünme dünyada malım var diye
Ham edip zerrece yememek de var*

*Cümlenin mabudu Hazret-i Huda
Lütf-ı kereminden eyle mevcuda
Ahbaba yârâna elin elveda
Bir gördüğün bir görmemek de var*

*Ne sandın SÜMMANÎ aşkın rahına
Canım kurban olsun şahlar şahına
Akıbet oycu ahiret yoluna
Gittiğin menzilden gelmemek de var⁷*

Doğan Kaya cönkündeki metin

*Güvenme dünyada köşke saraya
Yaptırıp sefasın sürmemek de var
Bu dünya mal olmaz yoksula baya
İnsandır ber-karar durmamak da var*

*Güvenme dünyada gençliğe çağa
Gel gönül yapışma çürük budağa
Ne evlâda güven ne bahçe bağa
Bitirip meyvesin dermemek de var*

.....
.....
.....
.....

*Cümlenin mabudu Hazreti Huda
Lütf-ı kereminden eyleme cüda
Ahbaba yarana eyle elveda
Bir gördüğün bir de görmemek de var*

*SÜMMANÎ'm ne yapsın aşkın ahına
Canım kurban olsun şahlar şahına
Akıbet yolumuz ahret rahına
Vardığımız yoldan dönmemek de var*

Her iki şiiri göz önünde tuttuğumuzda bir metin tamirine tabi tutma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Şiirde, üçüncü şiirde olduğu gibi teknik ve anlam yönünden kusurlu gördüğümüz kısımlar bulunmaktadır. Şiiri şu şekilde düzenleyebiliriz:

*Güvenme dünyada köşke saraya
Yaptırıp sefasın sürmemek de var
Bu dünya mal olmaz yoksula baya
İnsan bir kararda durmamak da var*

*Güvenme dünyada gençliğe çağa
Gel gönül yapışma çürük budağa
Ne evlâda güven ne bahçe bağa
Bitirip meyvesin dermemek de var*

⁷ Mustafa Erkal, a. g. e., s. 303-304.

*Âlemde mercanım la'lim var diye
Hükm-i sadakatim dalım var diye
Övünme dünyada malım var diye
Ham edip zerrece yememek de var*

*Cümlelerin mabudu Hazret-i Huda
Lütf-ı kereminden eyleme cüda
Ahbaba yarana eyle elveda
Bir gördüğün bir de görmemek de var*

*SÜMMANÎ'm ne yapsın aşkın ahına
Canım kurban olsun şahlar şahına
Akıbet yolumuz ahret rahına
Gittiğin menzilden gelmemek de var*

Dileğimiz Sümmanî'ye ait başka şiirlerin de ortaya çıkması.